

COMITETUL SECTORIAL
PENTRU FORMAREA PROFESIONALĂ
ÎN RAMURA INDUSTRIA UȘOARĂ
DIN REPUBLICA MOLDOVA

2018

CARTOGRAFIEREA OCUPAȚIILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ ÎN BAZA LANȚULUI VALORIC

Comitetul
Sectorial din
Industria
Ușoară

Republica
Moldova
10/31/2018

CUPRINS

1. INTRODUCERE	3
2. LANȚUL VALORIC ÎN INDUSTRIA UȘOARĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE PROFESIONALE PENTRU REALIZAREA ACESTUIA.....	6
3. OCUPAȚIILE PREZENTE ÎN LANȚUL VALORIC AL INDUSTRIEI UȘOARE	10
4. CORESPONDENȚA SPECIALITĂȚILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ DIN CORM ȘI NOMENCLATOARELE DE FORMARE PROFESIONALĂ	14
5. CONSTATĂRI CU PRIVIRE LA OCUPAȚIILE PREZENTE ÎN INDUSTRIA UȘOARĂ	19

1. ÎNTRODUCERE

Cartografierea ocupațiilor reprezintă un proces de stabilire a setului de ocupații existente în sectorul economiei conform clasificărilor oficial aprobate:

1. Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei (CAEM rev.2),
2. Clasificatorul Ocupațiilor Republicii Moldova (CORM),
3. Nomenclatoarelor domeniilor de formare profesională.

Industria ușoară este un domeniu complex și eterogen, acoperind o mare varietate de produse, de la firele sintetice de înaltă tehnologie, la articolele “couture”. Componente principale de care se ocupă Comitetul Sectorial din Industria Ușoară sunt specificate în **Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, Rev.2**.

Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, Rev.2, (CAEM-2) reprezintă baza de colectare și acordare a unui larg spectru de date statistice pe tipuri de activități economice în sfera statisticii economice (de exemplu, producerii, ocupației, conturi naționale) și alte domenii ale statisticii. Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei, Rev.2, armonizează integral cu Nomenclatorul de Activități Economice din Comunitatea Europeană (NACE, 2 reviziune), care asigură un raport de 1:1¹.

¹ <http://www.justice.gov.md/file/Centrul%20de%20armonizare%20a%20legislatiei/Baza%20de%20date/Materiale%202009/Acte/P%20CAEM,%20Rev.%202/Proiectul%20CAEM%20Rev.%202.PDF>

În cadrul categoriei **Industria prelucrătoare** se regăsește industria ușoară cu următoarele sub-categorii:

- **C 13 Fabricarea produselor textile**
 - o C 13.9 Fabricarea altor articole textile.
 - 13.93 Fabricarea de covoare și mochete
- **C 14 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte,**
 - o C 14. 1 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, cu excepția articolelor din blană
 - o C 14.2 Fabricarea articolelor din blană,
 - o C 14.3 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte prin tricotare sau croșetare,
- **C 15 Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie și a articolelor de harnașament; prepararea și vopsirea blănurilor,**
 - o C 15.2 Fabricarea încălțăminteii.

Clasificatorul Ocupațiilor Republicii Moldova stabilește denumirile ocupațiilor (profesiilor și funcțiilor) practicate de populația activă a Republicii Moldova și clasificarea lor pe grupe în funcție de nivelul de omogenitate al activității desfășurate. Clasificatorul este destinat pentru soluționarea unui cerc larg de probleme ce fac obiectul reglementării relațiilor sociale și de muncă, precum și a celor ce țin de aprecierea stării și dinamicii schimbărilor în structura forței de muncă, analiza și prognoza indicatorilor în domeniul utilizării forței de muncă și instruirii profesionale². Pentru codificare s-a adoptat sistemul zecimal de clasificare, potrivit căruia cele 10 grupe majore sunt codificate cu cifre de la 1 – 9, iar grupa a 10 este grupa majoră 0, astfel:

1. Legislatori, membri ai executivului, alți înalți demnitari și conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori din unități.
2. Specialiști în diverse domenii de activitate.
3. Tehnicienii și alți specialiști cu nivel mediu de calificare.
4. Funcționari administrativi.
5. Lucrători în domeniul serviciilor și comerț.
6. Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, acvacultură, piscicultură și pescuit.
7. Muncitori calificați și asimilați.
8. Operatori la mașini și instalații; asamblori de mașini și echipamente.
9. Muncitori necalificați.
10. Forțele armate.

² <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=353018&lang=1>

Reieșind din denumirea Grupelor majore din CORM, specialitățile din industria ușoară ar trebui să se regăsească în Grupa 2, 3, 7, 8. În capitolul *Corespondența meseriilor și specialităților din industria ușoară din CORM și Nomenclatoarele de formare profesională* este oferită descrierea detaliată a specialităților din industria ușoară care se regăsesc în CORM.

În Republica Moldova există 3 Nomenclatoare de formare profesională. Acestea sunt atribuite nivelului ISCED. **ISCED (Clasificarea Internațională Standard a Educației)** este structura de clasificare pentru organizarea de informații cu privire la educația și formarea profesională întreținute de către Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO). ISCED are 8 nivele. În ceea ce privește formarea profesională nivelele ISCED sunt următoarele:

- Învățământul profesional tehnic secundar corespunde nivelului ISCED 3,
- învățământul profesional tehnic post-secundar corespunde nivelului ISCED 4,
- învățământ profesional tehnic terțiar non-universitar corespunde nivelului ISCED 5,
- ciclul I universitar – ISCED 6,
- ciclul II universitar – ISCED 7,
- ciclul III universitar – ISCED 8.

Nomenclatoare de formare profesională sunt următoarele:

- NOMENCLATORUL domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior - ISCED 6;
- NOMENCLATORUL domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic post-secundar și post-secundar non-terțiar – ISCED 4, 5;
- NOMENCLATORUL domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor – ISCED 3.

Cu referire la meseriile și specialitățile din industria ușoară ne vom referi doar la nivelele de formare profesională ISCED 3 – școală profesională, ISCED 4 – Colegiul, ISCED 6 – Universitate.

2. LANȚUL VALORIC ÎN INDUSTRIA UȘOARĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE PROFESIONALE PENTRU REALIZAREA ACESTUIA

Pentru realizarea cartografierii ocupațiilor din sectorul industriei ușoare a fost aplicată analiza lanțului valoric.

Noțiunea de **lanț valoric** a fost propusă de economistul american Michael Porter în 1985. Lanțul valoric face distincție între două tipuri de activități în care este angrenată o companie: activități principale și activități de sprijin, sau secundare. Activitățile principale sunt cele care manipulează și transformă materiile prime în produse și servicii și asigură livrarea de către acestea din urmă a beneficiilor așteptate de clienți. Activitățile de sprijin contribuie la desfășurarea adecvată și eficientă a activităților principale. Modelul lanțului valoric dezvoltat de către Michel Porter reprezintă un foarte bun instrument de descriere a modului în care se creează valoare atât pentru clienți cât și pentru companie³. În scopul acestui document lanțul valoric este folosit pentru facilitarea cartografierii ocupațiilor. La fel, pentru acest exercițiu nu s-a făcut distincție dintre activitățile principale și cele secundare.

În cadrul industriei ușoare a fost determinate 9 verigi ale lanțului valoric așa cum este prezentat în figura de mai jos.

³ <http://www.rosscon.ro/lanțul-valoric-un-instrument-de-management-strategic/>

Mai jos este indicată lista de responsabilități profesionale legate de realizarea fiecărei verigi a lanțului valoric pentru producerea produselor vestimentare și produselor de marochinărie.

Veriga lanțului valoric	Activitățile de bază pentru realizarea verigii lanțului valoric
1. Inițierea afacerii - etapa de resurse inițiale și servicii	- Verificarea viabilității afacerii și planificarea afacerii în industria ușoară elaborarea și realizarea studiului de fezabilitate, elaborarea planului de afacere, proiectul de organizarea a halei de producție - Organizarea și gestionarea resurselor umane. Presupune planificarea personalului, angajarea personalului, formularea responsabilităților de post, familiarizarea cu condițiile și particularitățile locului de muncă, instruirea inițială la angajare, motivarea personalului, instruirea continuă, proceduri de lucru, etc.) - Activități legate de procurări, adică organizarea de tender, formularea condițiilor contractuale cu furnizorii (certificate de calitate, de proveniență, facturile și alte documente), negocierea de preț, formularea specificărilor tehnice, verificarea calității la procurarea de echipament, instrumente, software specifice, alte resurse necesare. - Gestionarea resurselor financiare, adică capacitatea de organizare a activității de contabilitate, finanțarea unor servicii, accesarea sistemului de creditare și micro-finanțare
2. Elaborarea designului produsului vestimentar/ marochinier	- Elaborarea designului cu producerea schițelor de modele pe hârtie (desen tehnic) - Modelare pe manechin - Elaborarea modelelor în CAD, Moodboard - Crearea colecției, capsulei - Evaluarea, identificarea și selectarea materialelor de bază și auxiliare/accesoriilor - Ajustarea hainei pe corp (pentru confecții) - Realizare tehnologică a produselor cu luarea în considerație a caracteristicilor materiei prime și accesoriilor, a trendurilor și inovațiilor.
3. Procurare materie primă și accesorii	Procurarea materiei prime și accesoriilor în baza: - Cunoașterea procesului tehnologic - Cunoașterea caracteristicilor materiei prime, auxiliare, ale accesoriilor - Cunoașterea nevoilor (ce trebuie de cumpărat și în ce cantități) - Cunoașterea furnizorilor/producătorilor de materie primă și accesorii (preț, calitate) - Aplicarea optimizării procurărilor (calitatea materiei prime - prețul materiei prime - nivelul pieței de desfacere a produsului final) - Cunoașterea procedurilor vamale - Cunoașterea INCOTERMS (distribuirea responsabilității între cumpărător și vânzător pentru livrare, tipul transportării) - Cunoașterea dreptului contractual

	- Organizarea de logistică (cât, cu ce preț, unde de comandat, cum de adus, inclusiv capacitatea de a economisi prin distribuirea corectă a numărului de paleți) - Depozitarea și gestionarea produselor procurate - Gestionarea financiară a aspectelor legate de plată (termeni de plată, garanții bancare etc.)
4. Proiectare și construcție	- Construirea produselor de bază (fustă, pantaloni/ tipuri de genți de bază/ pantofi, sandale, cizme) - Proiectare și modelare - Aplicare a softurilor specializate - Obținerea seriei de mărimi prin gradare (pentru confecții și încălțăminte) - Ajustare a hainei pe corp (pentru confecții) - Elaborare a documentației tehnice de proiectare (tiparelor, fișa tehnică, sarcina tehnică etc.) - Luarea în considerație a caracteristicilor materiei prime, auxiliare și ale accesoriilor - Creare a prototipului (a modelului experimental) - Recomandarea procesului tehnologic - Aplicarea tehnicilor moderne (tipuri de adevize, ustensile, prelucrare) (pentru marochinărie și încălțăminte) - Aplicarea celor mai bune practici și a inovațiilor pentru procesul tehnologic
5. Stabilire a tehnologiei	- Cunoașterea modului de construire a produselor de bază (fustă, pantaloni/ tipuri de genți de bază/ pantofi, sandale, cizme) - Determinarea procesului tehnologic - Configurarea fluxurilor de producție (elaborarea succesiunii tehnologice, a hărților tehnologice; sincronizarea fluxurilor) - Ajustarea și adaptarea echipamentului tehnologic (mașini de cusut etc.) - Aplicarea cerințelor tehnice față de materia primă, materiale și produsul finit - Aplicarea normelor în cheltuirea materiei prime, materialelor, energiei electrice - Aplicarea standardelor în industria confecțiilor - Depistarea defectelor și a aplicarea modalităților de evitare a acestora - Stabilirea punctelor de control, a modului de control și verificarea calității semifabricatelor în linie - Folosirea softurilor de proiectare - Elaborarea și gestionarea documentației tehnice - Planificarea comenzilor pentru lansarea în producere (determinarea timpului de execuție) - Citirea și interpretarea corectă a tehnologiei prelucrării din schiță - Aplicarea tehnologiei prelucrării diferitor tipuri de materiale - Creșterea productivității muncii prin schimbarea pieselor de schimb și a altor ustensile\ dispozitive

	- Coaserea la viteză și calitate (repede și mult) - Lucrul cu personalul în linia de producere (ghidarea procesului de producție)
6. Producere	Aspecte de asigurare și ajustare a echipamentului - Asigurarea echipamentului tehnologic din punct de vedere al exploatării și al modului de reglare - Planificarea întreținerii utilajului. Determinarea necesarului de piese de schimb și a bugetului pentru acestea - Punerea în funcțiune a utilajului nou - Aplicarea inovațiilor în domeniu\dispozitivelor pentru a crește viteza și calitatea operațiilor - Comunicarea cu furnizorii de echipamente\utilaje\dispozitive și identificarea modalităților de selectare a acestora - Elaborarea documentației tehnice pentru echipamente - Consilierea tehnologului cu privire la elaborarea procesului tehnologic în funcție de echipament și dispozitivele adaptate - Aplicarea regulilor de primire și de predare a echipamentului după reparație - Introducerea tipurilor de echipament modern și inovativ, și formarea abilităților de lucru cu acesta la echipa de producere Aspecte de producere – coasere - Citirea corectă a fișei tehnologice - Aplicarea operațiilor tehnologice, a procesului tehnologic. Îndeplinirea operațiilor tehnologice de complexitate corespunzătoare gradului de calificare - Cunoașterea operațiilor de pornire, realizare și de încheiere a lucrului la mașina de cusut (determinarea pașilor într-un centimetru, alimentarea cu ață, schimbarea acului, lubrifierea simplă) - Autocontrol al calității de îndeplinire a operațiilor - Înlăturare a defecțiunilor tehnice minore în funcționarea utilajului - Lucrul în echipă cu sincronizarea proceselor de coasere a elementelor de produs - Coasere rapidă și calitativă la mașina de cusut
7. Verificare a calității	- Verificarea respectării procesului tehnologic - Verificarea exploatării a utilajului de producere pentru realizarea produsului la viteza și calitatea solicitată - Verificarea aplicării standardelor de calitate pentru produsele finite
8. Logistică post-producție	- Organizarea logisticii pentru livrarea produsului planificarea și organizarea prelucrării umido-termice, sortării și ambalării după caz, gestionarea documentelor și procedurilor, etc. - Identificarea transportului, asigurarea condițiilor necesare pentru transportare, contractarea transportului necesar - exportul producției pregătirea documentelor pentru export, proceduri de înregistrare la Punctul Vamal Intern, Trecerea frontierei prin Punct Vamal Specializat, documente interne, de tranzit și vamale

9. Marketing și vânzare	- Crearea și menținerea imaginii magazinului conform clientelei țintă - Conceptualizare, design și implementare a aranjamentelor pentru vitrina, display-urile din magazin și stilizarea manechinilor - Creșterea traficului de clienți în magazin prin poziționarea display-urilor, aranjarea produselor - Aplicare în momentul decorării a ultimelor tendințe în culori, texturi, factori sezonali - Aranjamentul pereților și a mobilierului - Alegerea gamei de culori în funcție de normele estetice și de mesajul pe care urmărește să îl transmită - Analiza stocurilor de marfă pentru a propune promoții - Efectuarea vizitelor în magazine și controlarea amenajării produselor - Organizarea instruirilor pentru vânzători cu referire la tendințele din modă, la modalitățile de combinare a texturilor, la îmbinarea de culori
--------------------------------	---

În Republica Moldova lanțul valoric din industria ușoară, în particular din industria îmbrăcăminte, încălțăminte și marochinăriei, este întrerupt. Acest lucru are loc pentru că circa 80% din activitățile întreprinderilor de profil țin de lucrul în logn. Acest fapt determină ceea ce întreprinderile în cea mai mare parte au nevoie de forță de muncă formată la nivel de școală profesională sau cursuri de scurtă durată pentru a executa operațiunile din veriga de producere.

Faptul că întreprinderile din Republica Moldova se axează doar pe veriga de producere a lanțului valoric determină cea ce valoarea adăugată de la activitățile întreprinderilor este modestă.

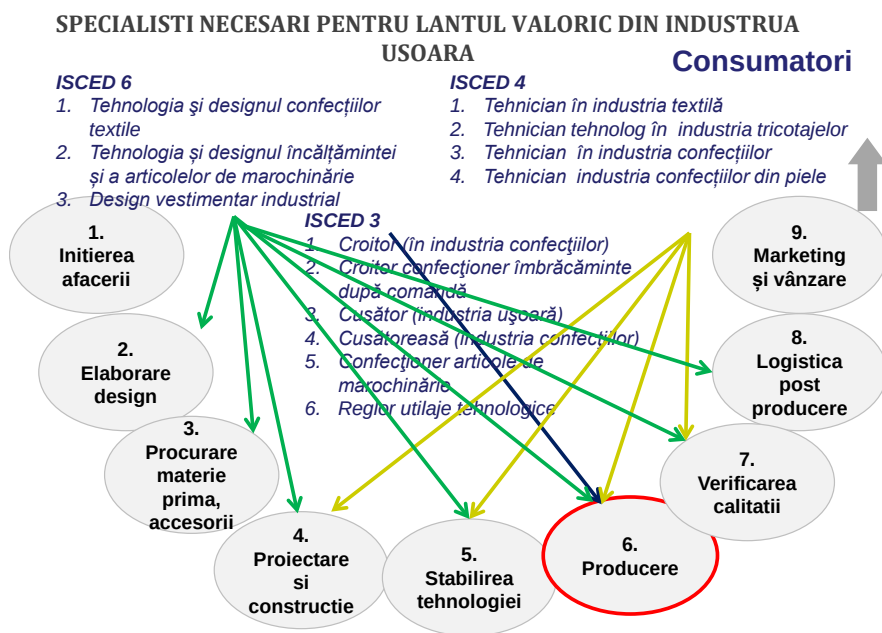
3. OCUPAȚIILE PREZENTE ÎN LANȚUL VALORIC AL INDUSTRIEI UȘOARE

Lanțului valoric din industria ușoară cuprinde o multitudine de activități, din acest motiv este important de menționat că:

- Fiecare verigă a lanțului valoric solicită un set de competențe profesionale specific pentru o anumită ocupație;
- Aceste competențe sunt de natură diversă: economică, financiară, marketing, tehnologică, producere, logistică. Respectiv, în cadrul fiecărei companii se vor regăsi toți specialiștii care dețin aceste competențe sau unii din ei vor cumula mai multe competențe;
- O parte din competențe solicită studii superioare, altele – studii profesional tehnice;

- În cadrul industriei ușoare circa 20 - 25% din personal sunt specialiști cu studii superioare, 80 – 75% personal sunt specialiști cu studii profesional tehnice sau fără studii, dar care au beneficiat de cursuri de formare profesională de scurtă durată, inclusiv la locul de muncă.

În figura de mai jos sunt prezentate meseriile, profesiile și specialitățile conform Nomenclatoarelor de formare profesională care se regăsesc pe verigile lanțului valoric din industria ușoară, în particular din industria îmbrăcăminte și marochinăria. Săgețile indică la care verigă a lanțului valoric se atribuie competențele profesionale ale specialiștilor.

Forța de muncă formată la nivelul școlii profesionale (**ISCED 3**) pentru industria ușoară conform Nomenclatorului de **domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor**, HG nr.425 din 3 iulie 2015 este următoarea:

Domeniul de formare profesională	Codul meseriei/profesiei	Denumirea meseriei
723 Textile (îmbrăcăminte, încălțăminte și articole din piele)	723001	Asamblor articole de marochinărie
	723002	Blănar-confeccioner îmbrăcăminte din blană după comandă
	723003	Blănar - croitor
	723004	Cizmar – confeccioner încălțăminte la comandă
	723005	Cizmar – confeccioner încălțăminte ortopedică
	723006	Cizmar – reparator încălțăminte
	723007	Confeccioner articole de marochinărie
	723008	Croitor
	723009	Croitor (în industria confecțiilor)
	723010	Croitor confeccioner îmbrăcăminte după comandă
	723011	Cusător (industria ușoară)
	723012	Cusătoreasă (industria confecțiilor)
	723013	Filator
	723014	Operator la utilaje de tricotat și cusut
	723015	Prelucrător piei
	723016	Rihtuitor
	723017	Tapiter
	723018	Țesător covoare
	723019	Țesătoare covoare
715 Mecanică și prelucrarea metalelor	715012	Lăcătuș-reparator
	715013	Lăcătuș reparator la instalațiile tehnologice
	715017	Reglaj utilaje tehnologice

La nivel de ISCED 3 cele 5 meserii care sunt inserate în cadrul tabelului de mai sus sunt cele care se predau în școlile profesionale din Republica Moldova. Meseriași în marochinărie, industria încălțăminte și în tapiseria covoarelor școlile profesionale din Republica Moldova la ora actuală nu pregătesc.

Forța de muncă formată la nivelul colegiilor (**ISCED 4**) pentru industria ușoară conform Nomenclatorului de **domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic post-secundar și post-secundar non-terțiar, HG nr.853 din 14 decembrie 2015** este următoarea:

Domeniile de formare profesională	Specialitățile (programele de studii)	Codul specialității	Calificarea obținută în învățământul profesional tehnic
723. Textile (îmbrăcăminte, încălțăminte și articole din piele)	Filatură și țesătorie	72310	Tehnician în industria textilă
	Modelarea, proiectarea și tehnologia confecțiilor din tricot	72320	Tehnician tehnolog în industria tricotajelor

	Modelarea, proiectarea și tehnologia confecțiilor din țesături	72330	Tehnician în industria confecțiilor
	Modelarea și tehnologia articolelor din piele și înlocuitori	72340	Tehnician industria confecțiilor din piele și înlocuitori
715. Mecanică și prelucrarea metalelor	Mașini și aparate în industria ușoară	71530	Tehnician mecanic

La nivel de ISCED 4 în Republica Moldova se formează specialiști pentru industria ușoară la Colegiul de Industrie Ușoară din Bălți și Colegiul Tehnologic din Chișinău.

Specialiștii pentru industria încălțămintei și în tapiseria covoarelor Colegiile din Republica Moldova la ora actuală nu pregătesc.

Forța de muncă formată la nivelul universității (**ISCED 6**) pentru industria ușoară conform Nomenclatorului **domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior**, HG nr.482 din 28 iunie 2017 este următoarea:

Codul și denumirea domeniului de formare profesională	Specialitatea /programul de studii la ciclul I (licență)
0723 Textile (îmbrăcăminte, încălțămintă și articole din piele)	0723.1 Tehnologia și designul confecțiilor textile
	0723.2 Tehnologia și designul încălțămintei și a articolelor de marochinărie
	0723.3 Design vestimentar industrial

La nivel de ISCED 6 în Republica Moldova se formează toți specialiștii menționați în Nomenclatorul domeniilor de formare profesională pentru industria ușoară la Universitatea Tehnică din Chișinău.

Solicitările pieței muncii pentru asemenea specialiști sunt destul de reduse. Așa cum s-a menționat în analiza lanțului valoric al industriei ușoare din Republica Moldova, faptul că companiile lucrează în logn, presupune ca specialiști ca designeri și proiectanți nu trebuie să fie în număr mare.

4. CORESPONDENȚA SPECIALITĂȚILOR DIN INDUSTRIA UȘOARĂ DIN CORM ȘI NOMENCLATOARELE DE FORMARE PROFESIONALĂ

Specialitățile din cadrul CORM care se regăsesc în industria ușoară în baza grupei majore, sub-grupe majore și grupei minore sunt prezentate mai jos.

Grupa majoră 2. SPECIALIȘTI ÎN DIVERSE DOMENII DE ACTIVITATE

216		Arhitecți, proiectanți, topografi și designer
	2163	Designeri produse și îmbrăcăminte

În afară de designeri și proiectanți, în cadrul acestei grupe ar fi trebuit să fie specificați tehnologii în domeniul îmbrăcăminte. Specialitatea tehnolog pentru produse vestimentare este formată la nivel de ISCED 6. Această specialitate nu se regăsește în CORM.

Grupa majoră 3.

TEHNICIENI ȘI ALȚI SPECIALIȘTI CU NIVEL MEDIU DE CALIFICARE

La nivel de sub-grupă majoră tehnicienii din industria ușoară/industria îmbrăcăminte nu se regăsesc. Aici ar fi trebuit să fie specificate specialitățile care se formează în cadrul ISCED 4.

Specialitățile de la nivelul ISCED 4 din domeniul industriei ușoare nu se regăsesc în cadrul grupei majore 3. TEHNICIENI ȘI ALȚI SPECIALIȘTI CU NIVEL MEDIU DE CALIFICARE a CORM.

Grupa majoră 7. MUNCITORI CALIFICAȚI ȘI ASIMILAȚI

753		Lucrători în industria textilă și confecții
	7531	Croitori, confecționeri, blănari și pălărieri
	7532	Confecționeri de șabloane și tipare
	7533	Lucrători în broderie și asimilați
	7534	Tapiteri și asimilați
	7535	Tăbăcari și alți muncitori în prelucrarea pielii
	7536	Cizmari și asimilați

La nivel de grupă minoră 753 Lucrători în industria textilă și confecții se regăsesc următoarele Grupe de bază cu următoarele meserii:

Grupa minoră 753

Lucrători în industria textilă și confecții

Lucrătorii din industria textilă și confecții se ocupă cu ajustarea, modificarea și repararea articolelor de îmbrăcăminte croite, proiectarea și fabricarea de confecții textile, produse din piele sau blană; repară, reînnoiesc și decorează articolele de

îmbrăcămintă, mănuși și alte produse textile; concep modele de îmbrăcămintă; instalează, repară și înlocuiesc tapițeria mobilierului, aparatelor ortopedice și accesoriilor de automobile; taie, răzuiesc, tăbăcesc, lustruiesc și vopsesc pieile de animale; modifică și repară încălțăminte și articole din piele.

Grupa de bază 7531

Croitori, confecționeri, blănari și pălării

Croitorii, confecționerii (de îmbrăcămintă), blănarii și pălării se ocupă cu fabricarea, ajustarea, modificarea și repararea articolelor de îmbrăcămintă croite sau confecționate manual. Aceștia execută îmbrăcămintă la comandă cum ar fi costume, paltoane și rochii din materiale textile, piele fină, blană și alte materiale sau confecționează pălării și peruci conform specificațiilor clienților și ale producătorilor de îmbrăcămintă.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarify	Codul ediției ÎUTC
753101	Ajutor maistru croitor		
753102	Ajutor maistru filator	4 – 6	47
753103	Alegător piese și articole de pe banda rulantă	1 – 3	48
753104	Blănar-confecționar îmbrăcămintă din blană, după comandă		
753105	Blănar-croitor	2 – 6	48
753106	Ceaprazar-șepcar		
753107	Cojocar		
753108	Completator materiale, croiuri și articole	1 – 4	49
753109	Confecționar îmbrăcămintă din piele și înlocuitori, după comandă		
753110	Confecționar pălării		
753111	Confecționar, prelucrător în industria textilă		
753112	Copiator	2 – 3	49
753113	Croitor		
753114	Croitor (în industria confecțiilor)	2 – 6	49
753115	Croitor materiale	2 – 6	48
753116	Curățitor-reparator pălării		
753117	Finisor materiale și articole finite	1 – 3	49
753118	Furniturist	2, 4	49
753119	Încleietor	1 – 4	49
753120	Lenjer, confecționar lenjerie după comandă		
753121	Modistă		
753122	Modistă acoperămintă pentru cap	3 – 5	49
753123	Plior confecții		
753124	Recepționar materiale, semifabricate și articole finite	2 – 3	49
753125	Retușier confecții		
753126	Termofinisor confecții	1 – 5	49

Grupa de bază 7532

Confecționeri de șabloane și tipare

Confecționerii de șabloane și tipare se ocupă cu crearea modelelor-etalon de precizie pentru fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, din textile și produse din piele sau blană. Aceștia trasează, taie, modelează materiale textile, piele fină și alte materiale conform planurilor sau specificațiilor privind fabricarea de articole de îmbrăcăminte, pălării și șepci, mănuși și produse diverse.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarifare	Codul ediției ÎUTC
753201	Confecționar corsete		
753202	Confecționar reparator cravate		
753203	Confecționar șabloane	3	48
753204	Copiator desene și cartele	2 – 4	47
753205	Croitor confecționar costume teatru		
753206	Croitor confecționar îmbrăcăminte după comandă	4 – 7	49
753207	Cusător (industria ușoară)	2 – 6	49
753208	Cusătoreasă (industria confecțiilor)	1 – 6	49
753209	Gravor	2 – 6	47
753210	Multipliator șabloane croitorie		
753211	Planimetror șabloane		
753212	Puitor șabloane	3 – 6	49
753213	Vatalier	4 – 6	47

Grupa de bază 7533

Lucrători în broderie și asimilați

Lucrătorii în broderie și asimilații acestora se ocupă cu coaserea, repararea și decorarea articolelor de îmbrăcăminte, mănușilor și altor produse din materiale textile, blană, piele fină și alte materiale, precum și cu fabricarea de corturi, vele, copertine și prelate. Aceștia lucrează în principal manual utilizând ac și ață dar pot efectua unele sarcini folosind mașini de cusut.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarifare	Codul ediției ÎUTC
753301	Broder manual		
753302	Brodeză	1 – 5	49
753303	Cantuitor ecrane cinematografice	2 – 3	35
753304	Remaieur ciorapi		

Grupa de bază 7534

Tapițeri și asimilați

Tapițerii și asimilații acestora instalează, repară și înlocuiesc tapițeriile aferente mobilei, aparatelor ortopedice, scaunelor, panourilor și accesoriilor automobilelor, vagoanelor de cale ferată, avioanelor, navelor și altor articole similare cu material

textil, piele sau alte materiale de tapiterie. De asemenea aceștia confecționează și repară perne, păături și saltele.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarifyare	Codul ediției ÎUTC
753401	Plăpumar		
753402	Saltelar		
753403	Tapiter	1 – 5	61

Grupa de bază 7535

Tăbăcari și alți muncitori în prelucrarea pielii

Tăbăcarii și alți muncitori în prelucrarea pieii taie, răzuiesc, curăță, tăbăcesc, șlefuiesc și vopsesc pieile de animale pentru producerea stocurilor de piele și blănuri finisate pentru confecționarea de articole de îmbrăcăminte și alte produse.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarifyare	Codul ediției ÎUTC
753501	Completator articole, semifabricate și materiale	1 – 3	48
753502	Controlor proces tehnologic	4	48
753503	Croitor piei brute	2 – 5	48
753504	Curățitor fețe de piei-gelatină	4 – 5	48
753505	Gresator piei	3 – 4	48
753506	Meșteșugar argășitor		
753507	Meșteșugar cenușitor		
753508	Meșteșugar finisor mineral		
753509	Meșteșugar finisor vegetal		
753510	Meșteșugar sortator în industria pielăriei		
753511	Pieptănător blănuri	2, 4	48
753512	Prelucrător piei	3 – 4	70
753513	Prelucrător piese, semifabricate, articole	1 – 4	48
753514	Presator	2	48
753515	Receptioner materie primă	4	48
753516	Saramurător piei	3, 5	52
753517	Storcător	2 – 4	48
753518	Termofinisor blănuri	2, 4 – 5	48
753519	Vopsitor blănuri, blănuri de oaie	4 – 5	48

Grupa de bază 7536

Cizmari și asimilați

Cizmarii și asimilații acestora fabrică, modifică și repară încălțăminte standard, realizată la comandă sau ortopedică și articole din piele naturală ori sintetică, cum ar fi bagaje, genți de mână și curele (cu excepția articolelor de îmbrăcăminte din piele, pălăriilor și mănușilor) sau participă la fabricarea pantofilor și articolelor similare. Aceștia decorează și finisează pantofii, bagajele, gențile de mână și curelele.

Codul ocupației	Titlul ocupației	Diapazonul categoriilor tarifare	Codul ediției ÎUTC
753601	Asamblor articole de marochinărie	1 – 4	48
753602	Cizmar-confectioner încălțăminte la comandă	4 – 6	48
753603	Cizmar-confectioner încălțăminte ortopedică	1, 3 – 5	48
753604	Cizmar-reparator încălțăminte	2 – 5	48
753605	Confectioner articole de marochinărie	1 – 6	48
753606	Confectioner articole din piele și înlocuitori		
753607	Confectioner articole tehnice	3	48
753608	Cusător articole de curelărie și harnașamente	1 – 4	48
753609	Decorator articole de marochinărie	2 – 4	48
753610	Finisor articole (de curelărie și harnașamente)	1 – 3	48
753611	Finisor articole (profesii generale în industria ușoară)	1 – 5	48
753612	Imprimator desen	2 – 4	35
753613	Modelator încălțăminte ortopedică	5	48
753614	Modelier calapoade	4 – 5	48
753615	Montator piese, articole și furnituri	1 – 3	48
753616	Pregătitor fișe pentru croit	2	48
753617	Receptioner materiale, semifabricate și articole finite	2 – 3	48
753618	Rihtuitor	1 – 6	48
753619	Rihtuitor fețe de încălțăminte	2 – 5	48
753620	Rihtuitor partea inferioară a încălțăminte	2 – 3	48
753621	Tăietor materiale	1 – 3	35
753622	Trasator piese și materiale	1 – 3	48
753623	Trăgător încălțăminte (pe calapod)	1 – 6	48
753624	Umplutor articole	3 – 4	48

Specialitățile muncitorești formate la nivel de ISCED 3 sunt prezentate în CORM în cadrul grupeii majore 7 și 8.

Grupa majoră 8. OPERATORI LA MAȘINI ȘI INSTALAȚII; ASAMBLORI DE MAȘINI ȘI ECHIPAMENTE

815		<i>Operatori la mașini și utilajele pentru fabricarea produselor și articolelor din textile, blănuri și piele</i>
	8151	Operatori la mașini și utilaje de filatură
	8152	Operatori la mașini de țesut și tricotat
	8153	Operatori la mașini și utilaje pentru industria confecțiilor
	8154	Operatori la mașini de curățat, albit și vopsit materiale textile
	8155	Operatori la mașini pentru tratarea blănurilor și pieilor
	8156	Operatori la mașini și utilaje din industria încălțăminte
	8157	Operatori la mașini de spălat
	8159	Operatori la mașini și utilajele pentru fabricarea produselor și articolelor din textile, blănuri și piele neclasificați în grupele de bază anterioare

Meseriile cu formare profesională la nivel de ISCED 3 sunt bine reflectate în CORM.

5. CONSTATĂRI CU PRIVIRE LA OCUPAȚIILE PREZENTE ÎN INDUSTRIA UȘOARĂ

1. În cadrul CAEM la categoria C – industria prelucrătoare specifică *Fabricarea produselor textile, inclusiv fabricarea covoarelor, Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, Fabricarea încălțămintei*. Deoarece CAEM se folosește pentru colectarea și interpretarea datelor statistice, având în vedere locul în care se regăsește industria ușoară în cadrul acestui clasificator, este destul de complicat de urmărit și de obținut de la Biroul Național de Statistică informație strict legată de aceste 3 domenii ale industriei ușoare din Republica Moldova.
2. **La nivel de ISCED 4 Nomenclatorul domeniilor de formare profesională**, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic post-secundar și post-secundar non-terțiar prevede 4 tipuri de tehnicieni pentru industria textilă, confecțiilor, tricotajelor, marochinăriei. Corespondența pentru aceste specialități în cadrul CORM trebuie să se regăsească la nivel de grupă majoră 3 **TEHNICIENI ȘI ALȚI SPECIALIȘTI CU NIVEL MEDIU DE CALIFICARE**. Însă în această grupă specialitățile respective nu se regăsesc.
3. **La nivel de ISCED 3 Nomenclatorul prevede un șir de meserii, care se suprapun**. Având în vedere că o descriere a acestora nu există, precum nu există nici profile ocupaționale, se trage concluzia că acestea trebuie revizuite în funcție de solicitarea acestora pe piața muncii cu **redenumirea clară și inconfundabilă**. Corespondența cu CORM pentru meseriile formate la nivel de ISCED 3 poate fi identificată în Grupele majore 7 și 8.
4. La nivel de ISCED 6 Nomenclatorul formării profesionale prevede 3 tipuri de specialiști: Reieșind din denumirea specialităților, toate trei tipuri de specialiști trebuie să aibă competențe de design și tehnologia procesului de producere, diferă doar domeniul: confecții textile, marochinărie și industria îmbrăcăminte. Acești specialiști se presupune că au competențe economice pentru a acoperi acele părți ale lanțului valoric care țin de inițierea afacerii, gestionarea afacerii și marketing și vânzări. Deși pentru aceste verigi ale lanțului valoric pot fi angrenați economiști propriu-zis. În altă ordine de idei, în cadrul întreprinderilor industriei ușoare este foarte clar că la nivel de specialiști cu studii superioare este necesar de tehnolog, proiectant și designer. Aceste specialități în mod distinct nu se regăsesc nici în Nomenclatorul de

formare profesională pentru specialiștii cu studii superioare, nici în CORM. Universitățile sunt în dilemă ce este mai important pentru industria ușoară: să aibă designeri sau constructori și tehnologi. Totodată, și industria ușoară în mare parte lucrând în logn, mai des are nevoie doar de cosători și cusătorese și mai puțin de proiectanți și designeri.

5. Este nevoie de revizuit și de realizat corespondența dintre CORM și Nomenclatoarele de formare profesională cu descriere mai detaliată a meseriilor și specialităților pentru a distinge specificul pe toate nivele ISCED. Acestea trebuie să corespundă necesităților sectorului industriei ușoare din Republica Moldova.
6. În privința diapazonului categoriilor tarifare, care se mai numesc și categorii de calificare, acesta trebuie coordonat cu legislația în vigoare pentru a înțelege necesitatea lui. Categoriile tarifare sunt determinate de complexitatea operațiilor executate. Categoriile tarifare pe timpul sovietic aveau relevanță pentru că erau legate de nivelul salarial, actualmente întreprinderile au propria lor abordare față de salarizarea angajaților și nu țin cont de categoria de calificare.

Mai mult ca atât, nici în cadrul instituțiilor de formare profesională în domeniul industriei ușoare nu se solicită indicarea categoriei de calificare în certificatul de calificare al absolvenților. Acest lucru se indică doar în suplimentul certificatului de calificare. Din analiza sectorului industriei ușoare care lucrează 80% în logn, întreprinderile solicită un nivel elementar de pregătire în domeniu. Ceea ce cel mai mult preocupă agenții economici este viteza și acuratețea de coasere a cusătoreșelor.

7. Agenții economici din industria ușoară nu dispun de documentația referitor la normarea timpului pentru operațiile executate. În unele țări există prevederi normative de timp în baza cărora se execută activitățile și respectiv salarizarea angajaților. În Republica Moldova este important de elaborat aceste normative și de promovat la nivel de legislație. Astfel, companiile străine, subcontractând serviciile agenților economici din Republica Moldova din industria ușoară, să nu impună normative exagerate, ci să se conformeze la normativele țării. Normativele fiind adaptate de echipamentul și condițiile de lucru din țara noastră. Acest fapt ar putea contribui la negocierea unor condiții mai favorabile.

8. La ora actuală sectorul industriei ușoare are nevoie în cea mai mare parte de cusătorese pentru industria îmbrăcăminte și încălțăminte pentru realizarea procesului de producție. În altă ordine de idei, pentru sporirea valorii adăugate a lanțului valoric, este recomandabil de format designeri și proiectanți pentru industria îmbrăcăminte și încălțăminte. Totuși, acest lucru ține de decizia fiecărui agent economic în parte și de facilitățile și suportul oferit acestei ramuri a economiei la nivel național.
9. În general industria ușoară este o ramură care oferă locuri de muncă pentru o bună parte a populației, fără a solicita multă pregătire profesională. Din acest punct de vedere dezvoltarea acestei ramuri a economiei este o prioritate importantă pentru țară. Din punct de vedere a globalizării industriei ușoare, este de menționat că în lume există mari producători de produse ale industriei ușoare care din punct de vedere a exporturilor se clasează în felul următor:

1.	UE	32.1% ⁴
2.	China	29.8%
3.	SUA	5.0%
4.	India	4.1 %
5.	Korea	4.1%
6.	Turcia	3.8%
7.	Japonia	2.9%
8.	Pakistan	2.9%
9.	Țările Arabe	2.3%
10.	Indonezia	1.5%

Având în vedere proximitatea Republicii Moldova cu țările UE care sunt în topul acestui clasament, putem conta pe faptul că subcontractări pentru activitate în logn vor exista și pe viitor pentru țara noastră. Totuși, participarea doar la procesul de producere din lanțul valoric nu este cel mai benefic lucru pentru agenții economici din domeniu.

Tot mai mult activitățile de coasere în logn sunt îndreptate în țările Africii. La ora actuală cei mai mari subcontractori sunt chinezii. Deja și pentru China serviciile de subcontractare sunt mai ieftine decât producerea producției industriei ușoare în propria țară.

⁴ <https://www.quora.com/Who-are-the-top-10-garment-manufact>

În altă ordine de idei, domeniul industriei ușoare este cel mai susceptibil de a fi supus automatizării și digitalizării. Deja o parte din operațiuni se realizează automatizat. Chiar și întreprinderile din Republica Moldova dispun de echipament automatizat pentru cele mai elementare operațiuni de lucru. Asta înseamnă că în viitorul apropiat întreprinderile vor avea nevoie de mai puțină forță de muncă și de mai mulți specialiști capabili de a gestiona echipamente automatizate și digitalizate. Numărul acestor specialiști va fi destul de limitat. Totuși, accentul se va pune pe deținerea competențelor profesionale specializate, care vor fi o combinație de competențe legate de design, proiectare, tehnologie de realizare a produselor, inclusiv coasere, dar și competențe digitale, de exploatare a aplicațiilor digitale, panourilor digitale, programării procesului de producere. Este recomandabil ca sistemul de formare profesională să țină cont de aceste aspecte perspective și de a anticipa aceste schimbări pe piața forței de muncă.

